

کنوانسیون آپوستیل

(کنوانسیون لغو ضرورت تصدیق اسناد دولتی بیگانه)

مؤلف:

جمشید زرگری

۱۳۹۹

سرشناسه	: نوری، جمشید، ۱۳۳۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: کنوانسیون لغو ضرورت تصدیق اسناد دولتی بیگانه / مولف جمشید زرگری.
مشخصات نشر	: تهران: مهر کلام، ۱۳۹۹
مشخصات ظاهری	: ۲۸۴ ص.
شابک	: 978-622-6896-32-0
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
عنوان دیگر	: کنوانسیون لغو ضرورت تصدیق اسناد دولتی بیگانه.
موضوع	: کنوانسیون لغو ضرورت تصدیق اسناد دولتی بیگانه (۱۹۶۱م)
موضوع	: Convention abolishing the Requirement of Legalisation for Foreign Public Documents (1961)
موضوع	: اسناد حقوقی -- ایران
موضوع	: Legal documents -- iran
موضوع	: اسناد حقوقی
موضوع	: Legal documents
موضوع	: انتشارات دولتی
موضوع	: Government publications
موضوع	: انتشارات دولتی -- ایران
موضوع	: Government publications -- iran
رده بندی کنگره	: KMH48/7
رده بندی دیویی	: ۸۰۸/۰۶۶۳۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۶۱۲۲۲۶۱

دفتر مرکزی: تهران، میدان انقلاب، خیابان منیری جاوید، پلاک ۷۴

شماره تماس: ۶۶۴۶۳۲۴۵

www.mehriz.com.ir

کنوانسیون آپوسیا

(کنوانسیون لغو ضرورت تصدیق اسناد بینگانه)

مؤلف: جمشید زرگری

چاپ اول: ۱۳۹۹

تیراژ: ۵۰ نسخه

چاپ: غزال

صفحه‌آرایی: بنیامین غفاری

قیمت: ۴۰۰۰۰ تومان

کلیه حقوق محفوظ و متعلق به انتشارات مهر کلام است.

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مؤلف است»

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۸۹۶-۳۲-۰

فهرست مطالب

۱۷.....	دیباجه
۲۱.....	فهرست علائم اختصار
۲۳.....	فصل اول - حقوق اسناد
۲۵.....	مبحث نخست - ماهیت و انواع اسناد
۲۵.....	اهمیت سند
۲۵.....	تاریخچه مختصر سند سازی
۳۲.....	ماهیت حقوقی سند
۳۸.....	انواع سند
۳۹.....	سند رسمی
۳۹.....	اهمیت سند رسمی
۴۰.....	در مقام معاضدت
۴۱.....	در مقام اثبات
۴۱.....	در مقام بهبود وضع دستگاه قضایی
۴۳.....	در مقام کنترل فعالیت‌های اقتصادی
۴۴.....	در مقام شفاف سازی
۴۴.....	در مقام سیاست گذاری
۴۴.....	تعریف اسناد رسمی
۴۴.....	از نظر قانون مدنی
۴۸.....	از نظر قانون ثبت
۴۹.....	از نظر اداری
۴۹.....	از نظر قضایی
۴۹.....	سند عادی
۴۹.....	طرح مطلب
۵۰.....	تعریف سند عادی
۵۱.....	تفاوت‌های سند عادی و سند رسمی
۵۶.....	مبحث دوم - ویژگی‌های اسناد رسمی
۵۶.....	مصونیت اعتبار اسناد رسمی در برابر تعرضات

۵۶	طرح مطلب
۵۷	مصونیت اعتبار اسناد رسمی در برابر ایرادات
۵۹	مصونیت اعتبار اسناد رسمی در برابر دعاوی
۶۱	ضمانت اجرایی مصونیت اعتبار اسناد رسمی
۶۲	قدرت اثباتی
۶۲	قدرت اثباتی سند رسمی در رابطه با مندرجات
۶۵	قدرت اثباتی سند رسمی در رابطه با محتویات
۶۵	اصل نسبی بودن اثر و قابلیت استنادی سند رسمی
۶۵	ط - مطلب
۶۶	اصل نسبی بودن اثر سند رسمی
۶۷	قابلیت استناد، اعتبار سند رسمی
۷۰	قدرت اجرایی
۷۰	الف - تعریف قدرت اجرایی
۷۲	ب - منشاء قدرت اجرای اسناد الزام‌الاجراء
۷۲	مبنای اعطای قدرت اجرای اسناد
۷۵	قدرت تأمینی
۷۶	حدود اعتبار رونوشت سند رسمی
۷۸	مبحث سوم - تصدیق، شناسایی و اجرای اسناد رسمی بیگانه
۷۸	طرح مبحث
۷۹	قلمرو مکانی قوانین
۸۱	قانون حاکم بر تنظیم اسناد
۸۳	تصدیق اسناد خارجی
۸۳	قواعد عمومی تصدیق اسناد خارجی
۸۷	احکام خاص
۸۷	امور حسبی
۸۸	آیین دادرسی مدنی
۸۹	شناسایی و اجراء اسناد خارجی
۸۹	طرح مطلب
۹۱	مبانی شناسایی و اجرای اسناد
۹۲	روش‌های شناسایی و اجرای اسناد خارجی
۹۵	شرایط شناسایی و اجرای اسناد خارجی در ایران

۱۰۰.....	مرجع صالح برای تقاضای شناسایی اسناد خارجی.....
۱۰۱.....	تقاضانامه اجرای اسناد خارجی.....
۱۰۳.....	رسیدگی به تقاضای شناسایی اسناد خارجی و اعتراض به آن.....
۱۰۵.....	شرایط اجرای اسناد خارجی.....
۱۰۶.....	شیوه اجراء اسناد خارجی.....
۱۰۷.....	شرایط خاص جهت شناسایی و اجرای اسناد.....
۱۰۹.....	فصل دوم - آپوستیل کنوانسیون.....
۱۱۱.....	طرح فصل.....
۱۱۲.....	بحث اول - شناخت کنوانسیون آپوستیل.....
۱۱۲.....	طرح مبحث.....
۱۱۳.....	تعاریف.....
۱۲۰.....	معرفی کنوانسیون آپوستیل.....
۱۲۴.....	معاذات‌ها برای امتداد موفقیت کنوانسیون آپوستیل.....
۱۲۴.....	بخش آپوستیل در سایت کنفرانس لاهه: منبع اطلاعاتی ارزشمند.....
۱۲۵.....	نظارت بر عملکرد خواندن آپوستیل.....
۱۲۵.....	نقش دفتر دائمی.....
۱۲۵.....	نقش کمیسیون ویژه.....
۱۲۶.....	اهداف و مزایای اصلی کنوانسیون آپوستیل.....
۱۲۶.....	حذف مرحله تصدیق نسبت به اسناد دولتی.....
۱۲۶.....	حذف مرحله تصدیق نسبت به اسناد دولتی.....
۱۳۱.....	منع از تصدیق اسناد دولتی توسط ماموران سایر دولتها.....
۱۳۱.....	تسهیل استفاده از اسناد دولتی در بین کشورهای عضو.....
۱۳۱.....	گردش اسناد.....
۱۳۵.....	لغو و نقض مقررات کنوانسیون آپوستیل.....
۱۳۵.....	در جهت کاهش مراحل احراز اصالت اسناد خارجی.....
۱۳۶.....	در جهت افزایش مراحل احراز اصالت اسناد خارجی.....
۱۳۷.....	نقض اساسی کنوانسیون آپوستیل.....
۱۳۸.....	ایده آل " رویه تک مرحله‌ای ".....
۱۴۰.....	مزایایی فرعی عضویت در کنوانسیون آپوستیل.....
۱۴۰.....	عدم دخالت در امور داخلی کشورها.....
۱۴۰.....	کسب درآمد مراجع داخلی و جلوگیری از خروج ارز.....

ایجاد تمایل در سرمایه گذار خارجی.....	۱۴۱
مبحث دوم - قلمرو کنوانسیون آپوستیل.....	۱۴۳
طرح مبحث.....	۱۴۳
قلمرو مکانی کنوانسیون آپوستیل.....	۱۴۴
کنوانسیون آپوستیل فقط در بین کشورهای عضو اعمال میشود.....	۱۴۴
کشورهایی که عضو نیستند، نمی توانند آپوستیل صادر نمایند.....	۱۴۵
وضعیت آپوستیل صادر شده در کشورهای غیر عضو.....	۱۴۶
استفاده از آپوستیل به عنوان بخشی از رویه تصدیق یا قانون سازی.....	۱۴۶
وضعیت صدور آپوستیل در فرض اعتراض به الحاق.....	۱۴۷
آپوستیل کاربرد داخلی نخواهد داشت.....	۱۴۸
وضعیت قلمروهای تحت سلطه.....	۱۴۸
قلمرو زمانی کنوانسیون آپوستیل.....	۱۴۹
نقطه آغاز.....	۱۴۹
آپوستیل‌های که پیش از اجرا، کنوانسیون در کشور مقصد صادر میشود.....	۱۵۰
اسناد دولتی که پیش از اجرا، کنوانسیون در کشور مبدأ تنظیم شده است.....	۱۵۱
اسناد دولتی که پیش از اجرا، کنوانسیون در کشور مقصد، تصدیق شده اند.....	۱۵۱
آپوستیل صادر شده در یک دولت جانشین.....	۱۵۲
نقطه پایان.....	۱۵۳
قلمرو موضوعی کنوانسیون آپوستیل.....	۱۵۵
موضوع کنوانسیون آپوستیل اسناد دولتی می باشد.....	۱۵۵
قانون کشور مبدأ، ماهیت یک سند را مشخص می نماید.....	۱۵۶
دسته بندی اسناد دولتی.....	۱۵۷
لیست اسناد ارائه شده در بند ۲ ماده ۱ جامع نیست.....	۱۵۸
اسنادی که توسط یک مقام یا یک مرجع قضایی صادر میشود.....	۱۵۹
احکام.....	۱۵۹
قرارها.....	۱۵۹
گواهی پیشینه کیفری.....	۱۶۰
اسناد مربوط امور استرداد مجرمین.....	۱۶۰
تصمیمات قضایی به معنای اخص.....	۱۶۰
اسناد اداری.....	۱۶۱
اسناد مربوط به احوال شخصیه.....	۱۶۱
اسناد تحصیلی.....	۱۶۲

۱۶۲.....	مقدمه.....
۱۶۲.....	سند اصلی یا رونوشت برابر با اصل شده.....
۱۶۲.....	تأثیر آپوستیل صادر شده بر یک سند تحصیلی.....
۱۶۲.....	گواهی محضری در رابطه با اسناد تحصیلی.....
۱۶۳.....	اسناد پزشکی.....
۱۶۳.....	پاسپورت و دیگر اسناد شناسایی.....
۱۶۳.....	اسناد ثبت اختراع و سایر اسناد مربوط به حقوق مالکیت فکری.....
۱۶۴.....	اسناد مذهبی.....
۱۶۴.....	اسناد محضری.....
۱۶۴.....	گواهینامه‌های رسمی پیوست شده به اسناد.....
۱۶۵.....	مجموعه اسناد.....
۱۶۵.....	ترجمه‌ها.....
۱۶۶.....	رونوشت اسناد.....
۱۶۶.....	رونوشت برابر شده با اصل سند دولتی.....
۱۶۶.....	رونوشت ساده.....
۱۶۷.....	رونوشت اسکن شده.....
۱۶۷.....	اسناد ارجی.....
۱۶۷.....	سازمان‌های بین‌المللی.....
۱۶۸.....	اسناد قدیمی.....
۱۶۸.....	اسناد مستثنی شده توسط بند ۱ ماده ۱ کنوانسیون آپوستیل.....
۱۶۸.....	استثنائات مندرج در بند ۳ ماده ۱ کنوانسیون آپوستیل.....
۱۶۸.....	استثنائات به صورت محدود تفسیر می‌شوند.....
۱۷۰.....	اسنادی که توسط مأموران دیپلماتیک یا کنسولی صادر می‌شود.....
۱۷۰.....	مقدمه.....
۱۷۱.....	اسناد احوال شخصیه صادره توسط مأموران کنسولی.....
۱۷۲.....	اسناد اداری که به طور مستقیم به عملیات تجاری یا گمرکی مرتبط می‌شود.....
۱۷۳.....	موارد مشتبّه.....
۱۷۳.....	اسناد الکترونیکی.....
۱۷۳.....	اسناد مشمول مرور شده.....
۱۷۳.....	اسناد به زبان‌های خارجه.....
۱۷۴.....	اسناد با محتوای امر خلاف.....
۱۷۴.....	اسناد بدون امضا یا اسناد بدون مهر یا تمهر.....
۱۷۵.....	مبحث سوم - نقش کشور مبدا در کنوانسیون آپوستیل.....

چون ندیدند حقیقت ره افسانه زدند...

حافظ

دیباچه

۱. وقت گذار از احکام قدیمی و ناکارآمد فرا رسیده است زیرا نیازها و مصلحت‌های کنونی جوامع ایجاد می‌کند که برای نیل به عدالت، قوانین و احکام روزآمد شود. دیگر به مانند گذشته نمی‌توان برای روزآمد کردن قوانین صرفاً به نیازهای داخلی چشم دوخته؛ چرا که عنوان دهکده‌نیر برای جهان کنونی بسیار بزرگ است، ارتباطات و حمل و نقل‌های نوین محیطی را فراهم نموده و پاید مسافت، معنای خود را از دست داده است. عصر کنونی، زمانی است که در کسری از ثانیه، بخشی از جهان به بخشی دیگری متصل میشود، و به همین جهت دیگر شایسته نیست که تصور شود صرفاً ساکنان یک سرزمین مطیع قوانین آن سرزمین هستند، بلکه نتیجتاً باید دید، که برای رسیدن به قوانین و احکام روزآمد باید نیازسنجی در سطح بین‌المللی صورت گیرد و با جمع مصالح و نیازهای داخلی و بین‌المللی به تقنین قوانین و مقررات پرداخت.

۲. از جمله موضوعاتی که در ایران سبقه تقنین‌رَحشای دارد، موضوع تصدیق، شناسایی و اجرای اسناد تنظیم شده در خارج از کشور است. اصولاً سیستم حقوقی ایران - جز در مواردی خاص که با برخی از کشورها معاهدات و توافقنامه‌های مربوطه منعقد شده است - به صرف ارائه اسناد خارجی، آن‌ها را معتبر و قابل اجراء ندانسته بلکه در آن، مراحل و تشریفات برای اعتباربخشی و اجرای اسناد خارجی لحاظ شده است. از جمله مراحل و تشریفات اعتباربخشی به اسناد تنظیم شده در خارج از کشور، تصدیق و قانونی سازی می‌باشد. به اختصار می‌توان گفت که تصدیق و قانونی سازی عبارت است از طریقه‌ای برای احراز اصالت یا اعتبار اسناد از جانب مقام یا مقاماتی که بر طبق قوانین صالح در این امر شناخته شده اند. قطعاً در دورانی مرحله تصدیق می‌توانست پاسخگوی نیازهای افراد و

دولت‌ها در پیوند با اطمینان از اصالت اسناد باشد اما با گذشته زمان، نیازها تغییر کرده و روابط بین‌المللی وارد دوران جدیدی شده است، حال احکام و مقرراتی که روزی عصای دست مردان عدالت (و حتی عوام) بود، امروزه دیگر وبال گردن آنهاست چرا که مختصات مرحله تصدیق و قانونی سازی، روند احراز اصالت اسناد خارجی را به شدت کند و ناکارآمد ساخته است. همچنین به بیانی رساتر می‌توان گفت که اسلوب و ابزاری که چندین دهه قبل تر برای احراز اصالت اسناد خارجی بناء شده بود دیگر نمی‌توانست چالش "تسریع گردش اسناد بین کشورها" که به علت توسعه روابط بین‌المللی و پی بردن به ارزش حقیقی زمان، بدید آمده را پاسخگو باشد.

۳. در سال ۱۹۶۱ میلادی با ظهور کنوانسیون آپوستیل یا همان کنوانسیون لغو ضرورت تصدیق رسمی اسناد دولتی بیگانه، گردش اسناد در سطح بین‌الملل آبدستن تحولات شگرفی شد. آمدن کنوانسیون آپوستیل، حذف مرحله تصدیق و قانونی سازی اسناد خارجی و همچنین جایگزین کردن تادیسسه بدیع، کارآمد و فارغ از تشریفات مفصل به نام آپوستیل را در پی داشت. این کنوانسیون، زاده دو امر بود:

- **توسعه روابط بین‌المللی در عصر کنونی؛** پس هر کشوری که خواستار توسعه روابط بین‌المللی خود می‌باشد، عضویت در کنوانسیون مزبور را با آغوش باز پذیرا خواهد بود.
- **پی بردن به اهمیت زمان؛** گم شده عصر کنونی زمان است. بشر توانسته که بر هر مشکلی فائق بیاید اما کمبود زمان را هرگز نتوانست از بین ببرد یا جبران نماید. به همین جهت، هر آنچه که باعث هدر رفت زمان شود جایز در این دوران ندارد. علم حقوق و تبعاً قوانین نیز باید به بعد زمان و تسریع امور مربوط به موضوعات مشمول خود، توجه ویژه‌ای نمایند، وگرنه ناکارآمد خواهند بود.

۴. بیش از ۵۰ سال از تاریخ تصویب این کنوانسیون گذشت بود که کشور ایران نیز به جرگه کشورهای پیوست که تمایل به عضویت در این کنوانسیون را دارند. دلایل این فاصله طولانی تا ایجاد تمایل نسبت به عضویت مشخص نمی‌باشد اما هر چه بود عاقبت فشار افکار عمومی داخلی و خارجی و نیاز به توسعه روابط بین‌المللی، سبب شد تا ایران نیز خواستار پیوستن به کنوانسیون آپوستیل شود. تاثیراتی مثبتی که با عضویت در این کنوانسیون، در حقوق داخلی و بین‌المللی پدید می‌آید غیر قابل انکار است اما مهم ترین تاثیر آن حذف "مرحله تصدیق و قانونی سازی و تسریع گردش اسناد در سطح بین‌الملل" می‌باشد که باعث افزایش مقبولیت دولت عضو در نظر افراد جامعه خویش و جوامع بین‌الملل خواهد

بود. ناگفته نماند که مزایای کنوانسیون ۱۹۶۱ خلاصه در مزایایی حقوقی نمی‌شود بلکه با پیوستن به آن تبعاً امور تجاری بین کشورهای عضو و در سطح بین‌الملل با تساهل و به تسریع صورت می‌پذیرد.

۵. موضوع اصلی و محور این پژوهش شناخت و بررسی کنوانسیون آپوستیل و کارکردهای آن بوده اما با توجه به اینکه موضوع کنوانسیون مزبور اسناد دولتی یا همان اسناد رسمی به معنای اعم می‌باشد، بهتر بود تا پیش از بررسی آن، گذری بر حقوق اسناد با تاکید ویژه بر اسناد رسمی داشته باشیم. به این علت کتاب پیش رو در دو فصل مجزا تدوین شده است :

فصل نخست که مقدمه‌ی طولانی بر فصل دوم می‌باشد به حقوق اسناد یا به عبارتی دیگر به تاریخچه اسناد، شناخت اسناد، دسته بندی آن‌ها، خصوصیات و ویژگی‌های اسناد رسمی و چگونگی اعتبار بخشی، اجرای اسناد خارجی و ... پرداخته است. چنان که خواهید دید مطالب این فصل اساس برانین ایران می‌باشد که بی قید و شرط از بخش اسناد قانون مدنی فرانسه ۱۸۰۴ میلادی مقتبس شده است، به همین علت تطبیق مطالب مزبور با مقررات حقوق اسناد در نظام حقوقی فرانسه تکرار مکرر محسوب می‌شود اما تا حد امکان برحسب نوع مطالب و کشش آن تلاش شد است تا علاوه بر شرح قوانین داخلی به مقررات قدیم و جدید مربوط به حقوق اسناد در نظام حقوقی مدنی فرانسه نیز پرداخته شود.

در فصل دوم موضوع اصلی این کتاب یعنی کنوانسیون آپوستیل مورد بررسی قرار گرفته است. ما در این فصل در طی ۵ مبحث به شناخت کنوانسیون آپوستیل، بررسی موضوع آن، نقش کشورها در این کنوانسیون و استفاده از فناوری‌های نوین در جهت تحقق بخشیدن اهداف آن پرداخته ایم. متأسفانه منابع تحلیلی این کنوانسیون در سطح جهان بسیار اندک و بعضاً نامناسب می‌باشد، در حقوق ایران نیز سابق بر این اثر، تنها یک مقاله در رابطه با این کنوانسیون آپوستیل منتشر شده است^۱ که به دلیل آن که مقاله دربرپیش از تصویب "آیین‌نامه اجرایی قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون لغو ضرورت تصدیق رسمی اسناد دولتی بیگانه" انتشار یافته، مقررات این آیین‌نامه که در واقع چگونگی اجرایی کنوانسیون آپوستیل در کشور ایران را مشخص می‌سازد شامل نمی‌گردد. با این وجود، تلاش شده با به کارگیری صحیح منابع موجود که اهم آن اسنادی

۱. دکتر آرامش شهبازی و دکتر محمد قربانی، بررسی الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون ۱۹۶۱ لاهه راجع به لغو تصدیق اسناد دولتی بیگانه، مجله حقوق بین‌الملل، پاییز و زمستان ۳۹ - ۱۳۹۲ ه.ش

است که توسط سازمان کنفرانس لاهه انتشار یافته و همچنین قوانین و مقررات داخلی که خط مشی سیستم حقوق ایران را در قبال اجراء کنواسیون مشخص می‌سازد، بررسی و تحلیلی تازه جهت شناخت و معرفی کنوانسیون آپوستیل ارائه گردد.

شایان ذکر است که این اثر به جهت کمی تجربه نگارنده در عرصه علم حقوق و نویسندگی قطعاً خالی از اشکال و ایراد نبوده، به همین سبب با اعتذار از خوانندگان محترم، استدعا دارم که ضمن غمض عین، در صورت صلاحدید با تذکرات، اینجانب را ارشاد نمایند.

امید است مقبول افتد

جمشید زرگری

۱۳۹۸

www.ketab.ir